

Deel 1:
Droombeeld

>> p. 2

Deel 2:
Uitgangspunten

>> p. 5

Deel 3:
**Programma van
Eisen**

>> p. 6

Werk aan de Grote Kerk

januari 2020

Zoals u ongetwijfeld heeft gehoord of gelezen, denken we in het project 'Werk aan de Grote Kerk' na over de vraag op welke manier we ons prachtige kerkgebouw gereed kunnen maken om gestalte te geven aan ons toekomstig kerkzijn. De basis onder dit denkproces vormen de uitkomsten van de intensieve dialoog binnen ons gemeente. Tot centrale thema's werden vieren en ontmoeten benoemd, maar ook het continuïteitsvraagstuk nam daarbij een belangrijke plaats in. Het fundament is christelijke spiritualiteit: 'we blijven wel een kerk'. Dat vormt dan ook de rode draad voor welk vervolg dan ook.

De vertaling van deze thema's naar het concrete kerkgebouw is een uitdagende maar complexe opgave. Om hier mee aan de slag te kunnen gaan, zijn we met de werkgroepen gestart met een visie: 'De Grote Kerk van Elst in 2040'. Vervolgens hebben we uitgangspunten geformuleerd en een Programma van Eisen opgesteld.

Als kerkenraad vinden wij het fijn u om de voorlopige uitkomsten van het denkproces met u te kunnen delen. Dit alles vindt u in de voor u liggende flyer.

Voor u ligt geen dichtgetimmerde visie: de komende maanden willen wij met verschillende (kleine) groepen betrokken gemeenteleden aan tafel om een en ander te bespreken en reacties op te tekenen. Mogelijk dat u daarvoor een persoonlijke uitnodiging krijgt.

Deze rondetafelgesprekken vormen het voorportaal voor een gemeenteavond over dit onderwerp.

Over een datum zullen we u tijdig via Onderweg en onze site (www.pg-elst.nl) informeren.

We wensen u veel inspiratie, herkenning en ook leesplezier toe.

Namens de Kerkenraad, Peter de Leeuw
Vragen of opmerkingen? Ate Lindeboom
(atelindeboom@gmail.com)

1. Droombeeld

In het droombeeld 'Grote Kerk in 2040' wordt een wensbeeld geschetst over wat je aantreft als je de Grote Kerk in 2040 zou bezoeken. Wat zie je en wat gebeurt er als je er op een zondag of doordeweeks naar binnen gaat? Het gaat daarbij over de sfeer en het karakter van de activiteiten.

Zondag

Het is nog vroeg in de ochtend als de deuren van de Grote Kerk geopend worden. De viering begint pas om elf uur, maar vroege vogels zijn al vanaf half negen welkom. De geur van verse koffie vult de open ruimte die een prettige, lichte uitstraling heeft gekregen. Mensen druppelen langzaam binnen en begroeten elkaar hartelijk. Een aantal van hen neemt plaats aan de ontbijt-tafel, kinderen rennen richting de speelhoek. Er

is een kort moment van schrift en gebed. Voor wie wil is er na het ontbijt tijd voor verdieping en toelichting op het thema van de dag. Bij het koororgel is de generale repetitie van een aantal koorleden met nieuwe liederen, een paar aanwezige muzikanten voegt zich bij het koor. Even verderop vindt het laatste overleg plaats over de viering, die iedere week door een ander groepje mensen verzorgd wordt. Zij kiezen de muziek, teksten en zorgen voor aansluiting bij de actualiteit. Zo'n viering is van hoge kwaliteit, zorgvuldig voorbereid, een ware beleving. De techniek wordt uitvoerig getest: hebben we beeld en geluid? Zijn we online? Het is tegenwoordig namelijk mogelijk om de diensten – wanneer de situatie daar om vraagt - vanuit huis bij te wonen via streaming media of om tijdens de dienst contact te hebben met gemeenteleden die elders zijn.

Orgelspel kondigt het begin van de dienst aan. Mensen begeven zich naar het midden van de kerk. Muziek speelt een belangrijke rol in de dienst. Behalve de vertrouwde koorliederen wordt er ook veel nieuwe muziek gespeeld. Het is duidelijk te horen dat er geïnvesteerd is musici, nieuwe apparatuur en instrumenten. Er is veel aandacht besteed aan goede akoestiek. Ook is het binnenklimaat in de kerk duurzaam verbeterd en af te stemmen op de verschillende activiteiten.

Kerkdiensten zijn nu aanzienlijk korter dan tien jaar geleden, de viering duurt nu ongeveer drie kwartier. Centraal staat een verhaal uit de christelijke traditie, in een meer wereldlijk perspectief. Dat verhaal wordt op verschillende manieren vertolkt, bijvoorbeeld door middel van een theaterstuk. Deze zondag wordt het verhaal van de dag uitgebeeld door een groepje studenten van de filmacademie dat te gast is. Gebruikelijk is ook dat iemand uit de gemeenschap zijn of haar reactie op het vertelde verhaal deelt. Interactie en dialoog zijn een wezenlijk onderdeel van de zondagsviering geworden. Natuurlijk is er

ook ruimte voor het kinderkoor, de doop en het avondmaal.

Na afloop van de viering komt men samen onder het genot van een kopje koffie of thee. Belangrijk is de ontmoeting met elkaar en het nabespreken van de dienst.

Sociale controle speelt geen rol meer: mensen gaan naar de kerk om er zelf iets uit te halen.

Nog de hele middag vinden er activiteiten plaats in het kerkgebouw en de nieuwe ruimte. Zo zijn er bijvoorbeeld gesprekskringen, concertjes of vieringen: een dynamisch geheel.

Doordeweeks

De zondag is de belangrijkste, meest bijzondere dag van de week. Maar ook de rest van de week worden er allerlei dingen georganiseerd in het gebouw. Zo is er op de tweede verdieping van de toren een zogenaamd 'leerhuis' voor mensen die behoefte hebben aan verdieping en

inspiratie. Imams, rabbijnen en filosofen worden uitgenodigd om levenslessen te geven op basis van verhalen uit de Bijbel. Naast het uitwisselen van wijsheden is het leerhuis ook een plek voor contemplatie, meditatie en muziek. Op de derde verdieping van de toren is een bed & breakfast gerealiseerd met een prachtig uitzicht over Elst. De kerk zelf leent zich uitstekend voor allerhande activiteiten, dankzij de flexibele inrichting: de ruimte kan steeds anders worden ingedeeld. Uit respect voor het eeuwenoude kerkgebouw zijn er weinig definitieve ingrepen aan het interieur aangebracht.

Maatschappelijke rol

De Grote Kerk vervult deze dagen ook een belangrijke maatschappelijke functie in Elst. Inwoners ontvangen een wekelijkse update over de activiteiten in de kerk, passend bij hun interesses en behoeften. Zo is de Grote Kerk een plek voor iedereen. Tijdens hete zomerdagen kan men verkoeling zoeken in de kerk, en rondom de kerk is een biotuin aangelegd die gezamenlijk wordt onderhouden en waar iedereen gebruik van mag maken.

Het gebied rond de kerk ligt als een 'spirituele campus' aan de centrale ader van het dorp: de Grote Kerk, Onder de Toren, De Ruimte en de tuinen versterken elkaar. Het kerkgebouw is het 'open spirituele hart'. Activiteiten worden daar gehouden waar ze het meest passen qua sfeer en grootte. De toren roept in de wijde omgeving associaties op. Op de spirituele campus is bijvoorbeeld ruimte voor een school voor levenskunst en filosofie, een woonvoorziening waar verschillende generaties zorgdragen voor elkaar. De kerk werkt samen met andere lokale organisaties, ten behoeve van het welzijn van de

inwoners in de regio. De kerk is hierin verbindend, aanvullend en faciliterend. Zo worden er in het nabijgelegen restaurant in de Dorpsstraat maaltijden geserveerd en wordt de ziekenzorg gecoördineerd vanuit het Gezondheidscentrum.

Naast de georganiseerde activiteiten is de kerk ook dagelijks open voor inloop. Als aanspreekpunt lopen er vrijwilligers en spiritueel werkers rond. Door technologische ontwikkelingen en digitalisering is eenzaamheid onder de mensen een steeds groter wordend probleem. Alles kan online, je hoeft bijna de deur niet meer uit. En dat terwijl menselijk contact zó belangrijk is. De kerk faciliteert dat en biedt mensen de mogelijkheid elkaar te ontmoeten voor een goed gesprek of gewoon een kop koffie. Er is een oplossing gevonden voor het (gelijktijdig) gebruik van de kerk voor kleinere vieringen, vergaderingen, gemeenteavonden, repetities, concerten, muziekles, bibliotheek, horeca, kleedruimte etc.

Historische waarden

In samenwerking met Museum het Valkhof in Nijmegen wordt er onderzoek gedaan naar de archeologische en historische waarden rond de Grote Kerk. Mensen die speciaal voor deze geschiedenis komen kunnen gebruik maken van een eigen ingang. In het souterrain zijn allerlei verborgen schatten en archeologische resten zichtbaar. De historie van het kerkgebouw is tastbaar aanwezig.

Duurzame toekomst

Het kerkgebouw is verduurzaamd. De kerk heeft initiatief genomen en participeert in verschillende vormen van samenwerking tussen de kerk, bewoners, overheid en bedrijfsleven. Het eeuwenoude gebouw is geschikt voor hedendaags gebruik en klaar voor het volgende millennium.

2. Uitgangspunten

De volgende punten vormen de uitgangspunten voor het opstellen van een *Programma van Eisen* en de verdere concretisering en uitwerking van het droombeeld 'Grote Kerk in 2040'.

Vertrekpunt

Als gemeente van Christus zien we het kerkgebouw als een middel voor de activiteiten van de gemeenschap. Het gebouw is dus geen doel op zichzelf. Dit vertrekpunt vormt ook het basiskader voor alle ontwikkelingen rond het kerkgebouw.

1. Monumentale kwaliteit en sacrale sfeer

De aanwezige kwaliteiten van de kerk als monument met een sacrale sfeer en veel ruimtelijkheid blijft onaangetast en wordt zo mogelijk verder versterkt. Dit betekent dat er geen ruimtelijke ingrepen komen die dit beeld aantasten en verrommelen.

2. Duurzaamheid

Er geldt een hoge duurzaamheidsambitie. Op de spirituele campus wordt gestreefd naar een energieneutrale toekomst en duurzaam materiaalgebruik. Investerings in het kader van deze plannen mogen de financiële continuïteit van de kerkelijke gemeenschap niet in gevaar brengen.

Aandacht voor duurzaamheid is voor de Protestantse Gemeente Elst vanzelfsprekend en belangrijk. Deze aandacht komt voort uit het besef dat we zorgvuldig om moeten gaan met Gods schepping, voor onszelf en voor komende generaties.

3. Kwaliteitsniveau

De ruimtelijke ingrepen en voorzieningen kennen een hoog kwaliteitsniveau.

4. Museum

Museale aspecten dienen zorgvuldig te worden beheerd en bewaard. Uitgangspunt is om de museale aspecten veilig, toegankelijk en afleesbaar te maken en te zorgen voor verantwoord beheer en exploitatie van het museum.

5. Relatie gebouw De Ruimte en de Grote Kerk
Gebouw De Ruimte en de Grote Kerk zijn complementair. Tegelijkertijd hebben ze beide eigen, onderscheidende kwaliteiten. Deze eigenschappen en kwaliteiten kunnen - afhankelijk van de schaal en gewenste sfeer - worden

gebruikt. In principe zijn beide gebouwen zelfstandig voorzien van de faciliteiten die nodig zijn bij de activiteiten die er zullen plaatsvinden. Het kerkelijk bureau zal haar plek houden in De Ruimte.

3. Programma van Eisen

Ten slotte bevat dit document de vier belangrijkste speelvelden van het Programma van Eisen. Hierin worden de wensen en eisen ten aanzien van toekomstige activiteiten per thema beschre-

ven. Hierin gaat het nadrukkelijk niet om concrete ruimten of oppervlakten in of om het huidige gebouw, maar om gebruikswensen. De concrete uitwerking is een volgende stap in het proces.

Zitplaatsen

In de huidige situatie heeft de Grote Kerk 340 zitplaatsen. Het is een wens om meer interactie tussen voorganger en gemeente te hebben en om meer vrije ruimte te creëren in de kerkzaal. Bij reguliere diensten kan worden volstaan met **250 zitplaatsen**.

Bij bijzondere diensten is een **flexibele capaciteit van 100 zitplaatsen** extra gewenst.

Behalve bovenstaand capaciteitselement vormen de volgende vier kernthema's de belangrijkste elementen uit het Programma van Eisen.

1. Vieren

Sfeer / uitstraling

- Ruimte met gewijde sfeer, nodigt uit tot bezinning en om tot rust te komen.

Inrichting

- Flexibele inrichting zodat de ruimte geschikt is voor diverse activiteiten en vieringen (omvang en karakter).
- Geschikt voor stille vieringen, ademvying, oecumenisch ordinarium, avondmaal en vieringen waar veel gebeurt (koor, kinderkoor, band, beeldmateriaal, onderlinge interactie, muziek, voordracht, doop).
- Geschikt voor zowel grote gezelschappen als voor meerdere kleine

- groepjes tegelijk.

Liturgisch centrum

- Ruim liturgisch centrum met ruimte voor muziekgroep, band, onderlinge interactie, voordracht, beeldmateriaal en/of doop(bassin).
- Ruimte voor Avondmaal (continuering huidige situatie: deels aan tafel, deels staand eromheen).

Muziek

- Kwaliteit van muziek is belangrijk (voornamelijk akoestisch, maar soms ook elektronisch).

2. Ontmoeten

Sfeer / uitstraling

- Laagdrempelige en prettige / huiselijke ontmoetingsruimte met een fijn klimaat.

Inrichting

- Ruimte met (deels afgeschermd) (zit)plekken aan tafeltjes en een speelhoek.
- Geschikt voor max. 200 personen.
- Ook intiem genoeg voor kleinere groepen.
- Keuken aangrenzend.
- Open en aantrekkelijke ruimte voor welkom en garderobe.

Spirituele ruimte

- Ruimte geschikt voor lezingen, catechese, theologisch en spiritueel café, theater. Sfeer afhankelijk van het type en de schaal van de bijeenkomst aan te passen.

Zondags en doordeweeks

- Zowel geschikt voor zondags gebruik als gebruik door de week.

Extern gebruik

- Representatief en aantrekkelijk voor externe verhuur.

3. Museale aspecten

De museale aspecten van het kerkgebouw krijgen een volwaardige plek en maken onderdeel uit van de totale inrichting.

- Inhoudelijk en fysiek zijn deze elementen goed toegankelijk voor iedereen.
- In het kerkgebouw is ruimte voor ontvangst van groepen ten behoeve van het museale gebruik.
- De tentoonstelling krijgt een volwaardige en laagdrempelige plaats in het gebouw, zonder dat het

- ander gebruik in de weg zit.
- Het museum is veilig en goed toegankelijk.
- De afleesbaarheid van de historische lagen wordt waar mogelijk vergroot.

Toren

- De eerste omloop van de toren wordt geschikt gemaakt voor bezoekers.
- Indien nodig voor andere programmatische aspecten, zal de toren geschikt worden gemaakt voor veilig en aangenaam gebruik.

4. Buitenruimte

De ruimte rond de Grote Kerk wordt omgevormd tot een spirituele campus waar de ontmoeting met 'het dorp' plaatsvindt.

- De Grote Kerk vormt hierin het spirituele hart.
 - De campus stimuleert ontmoeting tussen leden van de kerk en mensen uit het dorp.
 - De campus vormt een herkenbare overgang tussen het dorp en de eigendommen van de kerk.
- De relatie tussen gebouw De Ruimte (en Onder de Toren) en de Grote Kerk wordt hierdoor versterkt.
 - Het groen verbindt de gebouwen met elkaar.
 - De inrichting van de campus houdt rekening met de aanwezige historische aspecten en maakt deze zichtbaar en ervaarbaar.
 - In het inrichtingsplan is o.a. ruimte voor een weelderige biotuin.

